

Het rijke, veelzijdige *Menselijk, al te wenselijk* (1878-1879) markeert een ommekeer in Nietzsches denken. Hij distantieert zich van het wagneriaanse wereldbeeld en plaatst zich in dit aan Voltaire opgedragen boek in de traditie van de Verlichtingsdenkers en Franse moralisten als Montaigne, La Rochefoucauld, Vauvenargnes en Chamfort. In zijn eerste grote aforismenboek betreedt de subtiele psycholoog Nietzsche voor de eerste keer de denkerbühne, Als verlicht gentilhomme observeert hij de menselijke omgangsvormen. *Menselijk, al te wenselijk* boekstaft niet alleen zijn breuk met de 'hogere zwendelaar' Wagner en zijn bedwelmende theaterkunst, maar is ook het document van een bevrijding van de 'metafysische behoefte' van de mens op zich. In het ontzuisterende licht van de ratio dalen kunst, muziek en religie drastisch in waarde. Begrippen als 'het genie', 'de heilige' en 'de held' worden failliet verklaard en als bedrieglijke producten van de oververhitte verbeelding verworpen.

*Zoals anderen voelen heeft hij gedacht. Het theater van de gedachten zit vol hartstochten emotie.

- Rüdiger Safranski

Friedrich Nietzsche (1844 -1900) werd op vierentwintigjarige leeftijd hoogleraar klassieke letterkunde te Bazel. Vanaf 1879 tot zijn geestelijke instorting in Turijn begin 1889 woonde en werkte hij afwisselend in Zuid-Frankrijk, Zwitserland en Italië.

